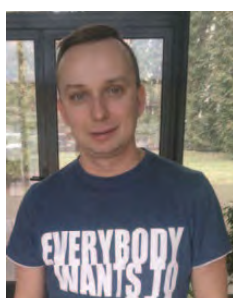

Terapia stacjonarna w ośrodkach MONAR

Antoni Naglik

Pedagog, konsultant w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym (profilaktyka, poradnictwo z zakresu uzależnień) dla studentów i pracowników Politechniki Łódzkiej; streetworker w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Łodzi

13

Wstęp

Moje artykuły w poprzednich numerach dotyczyły głównie szeroko rozumianej problematyki uzależnień od substancji oraz od czynności. Pisaliśmy także o dialogu motywującym, czy zaburzeniach nerwicowych. Poruszałem również tematykę bezdomności. W tym numerze chciałbym wrócić do tematu związanego z uzależnieniami, a konkretnie chciałbym przedstawić Stowarzyszenie MONAR jako instytucję terapeutyczną, zajmującą się leczeniem osób uzależnionych zarówno od substancji jak i od czynności.

MONAR jako instytucja terapeutyczna

Założyciel i pomysłodawca tego „przedsięwzięcia”, Marek Kotański, zaczął pracę w Monarze opierając się na metodzie społeczności terapeutycznej. Na dzień dzisiejszy w Polsce istnieje około 30 ośrodków

stacjonarnych, które zajmują się leczeniem osób uzależnionych. Portal internetowy Stowarzyszenia MONAR pisze tak: „*Każdy ośrodek ma swój program autorski, opierający się jednak na ogólnie przyjętej w Monarze metodzie społeczności terapeutycznej*”. Ośrodki Monaru leczą uzależnienia stosując metodę społeczności terapeutycznej i to wystarczy, aby śmiało powiedzieć, że jest to instytucja terapeutyczna.

Historia Monaru

MONAR istnieje od 1978 roku. W tym właśnie czasie psycholog Marek Kotański przeniósł się ze swoimi podopiecznymi z Ośrodka Neuropsychiatrycznego dla Dzieci i Młodzieży w Garwolinie do dworku w Głogowie. Tam właśnie został wypracowany model ośrodka dla osób uzależnionych od narkotyków. Ten model stworzyli wspólnie pacjenci i kadra wychowawców. Podstawą działania ośrodka w Głogowie stała się samorządność

i samokontrola pacjentów. Kadra wraz z pacjentami stworzyła kodeks ośrodka. Główne założenia tego kodeksu to abstynencje: narkotykowa i alkoholowa. Model leczenia wypracowany w Głogowie okazał się sukcesem i przynosił pozytywne rezultaty. U pacjentów m.in. kształtowały się takie cechy, jak samodzielność, odpowiedzialność i zaangażowanie w życie ośrodka.

5 czerwca 1981 r. grupa warszawskich licealistów pisze „List otwarty w sprawie narkomanii” i z liczbą 1570 podpisów wysyła go do Sejmu, Rady Państwa, KC PZPR, premiera, kilku ministrów, oraz do większych redakcji. Ten list przyczynia się do nagłośnienia całej sprawy (media) – ludzie chcą więcej takich ośrodków w Polsce. 4 sierpnia 1981 r. zostaje prawnie zarejestrowany Młodzieżowy Ruch na Rzecz Przeciwdziałania Narkomanii MONAR, a 30 grudnia 1981 r. zostaje zawarte porozumienie między Ministrem Zdrowia i Opieki

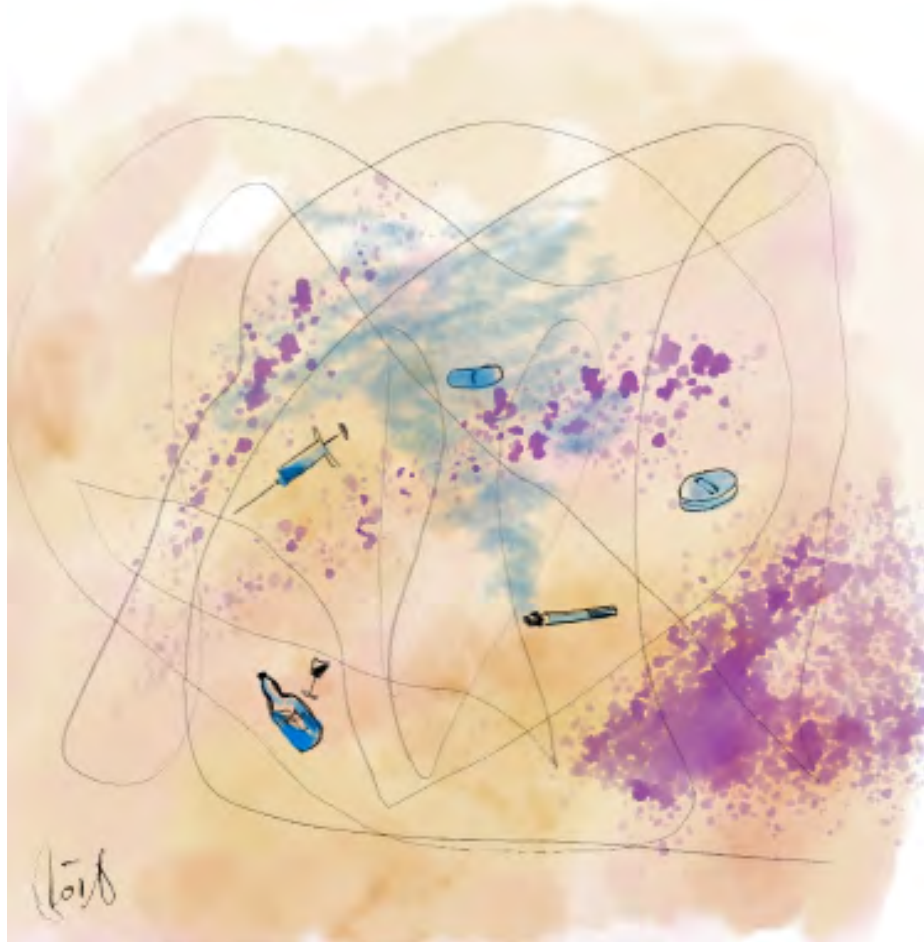
Spółecznej a Zarządem Głównym Stowarzyszenia MONAR.

W roku 1988 w Warszawie powstaje Centrum Czystych Serc, a także prężnie rozwijają się i zaczynają swoją działalność świetlice terapeutyczne oraz kluby profilaktyki.

Historia Monaru została opracowana na podstawie portalu internetowego monar.info.pl.

Formy terapii w ośrodku

W ośrodkach Monaru występują kilka form terapii. Nie polegają one – jak głoszą niektóre mity – na podawaniu osobom uzależnionym leków. Terapia w Monarze to długotrwały proces, który polega na zmienianiu spojrzenia na życie i na otaczający świat. Ludzie w ośrodku uczą się samodzielnego (pozbawionego zażywania substancji psychoaktywnych) życia. Człowiek taki dowiaduje się, w jaki sposób może spędzać wolny czas, na przykład odkrywając swoje nowe zainteresowania. Konstrukttywne wypełnianie wolnego czasu jest w przypadku osób uzależnionych bardzo cenne. Przed podjęciem terapii ten czas był głównie poświęcony na znajomych, zabawy, zażywanie narkotyków, picie alkoholu, granie w gry komputerowe, bezcelowe przesiadywanie w jakimś miejscu, itp. Ośrodek uczy również nawiązywania kontaktów z drugim człowiekiem, ponieważ bliska osoba jest nam bardzo potrzebna. W czasie załamania (kryzysu) osoba uzależniona przebywająca w ośrodku nie sięga po narkotyki i nie oddaje się czynności, od której jest uzależniona, ale idzie porozmawiać z przyjacielem. Jest to tylko kilka przykładów spośród ogromu aspektów, nad którymi pracuje się w ośrodku¹. Warto teraz przedstawić formy leczenia występujące w ośrodkach

Monaru. Są to: terapia grupowa, indywidualna i rodzinna.

Terapia rodzinna

Kiedy społeczności terapeutyczne zaczynały swoją działalność, nie było w nich miejsca dla terapii rodzinnej. Wynikało to z obawy, że rodzina może negatywnie wpłynąć na zachowania, które są związane z braniem narkotyków. Jednak dość szybko to myślenie uległo zmianie, ponieważ dowiedziono, że udział rodziców w terapii przynosi zadowalające efekty. Terapia rodzinna polega na próbie ingerencji w relacje między uzależnionym a jego najbliższymi. Raz na miesiąc do ośrodka przyjeżdżają rodzice na „spotkanie rodziców”. Mogą oni wtedy porozmawiać na osobności z terapeutą „prowadzącym” ich

dziecko. Dzięki terapii rodzinnej wszyscy członkowie rodziny mają okazję porozmawiać przy osobie trzeciej (terapeucie). Często bywa tak, że rodzice nie potrafią „dogadać” się z dzieckiem i odwrotnie. Dlatego udział terapeuty jest bardzo ważny. To terapeuta pokazuje im, gdzie popełniają błędy, dlaczego nie mogą znaleźć wspólnego języka z dzieckiem. Bywa tak, że rodzice sami też muszą się zmieniać – co jest dla nich bardzo trudne. Jednak wspólna praca i wysiłek obu stron mogą przynieść naprawdę zadowalające efekty² (por. M. Kooyman, 2002).

Terapia indywidualna

Terapia indywidualna polega na pracy z samym podopiecznym (zazwyczaj bez osób trzecich i rodziców). Terapeuta „zaprzyjaźnia”

1 Informacje uzyskane na drodze wywiadu z osobą pracującą w ośrodku MONAR.

2 Informacje po części uzyskane na drodze wywiadu z osobą pracującą w ośrodku MONAR.

się z nim. Ważną rolę w terapii indywidualnej odgrywają rozmowy. Pacjent może powiedzieć swojemu wychowawcy o wszystkim. Może liczyć na wsparcie i pomoc w rozwiązaniu trudnych spraw. Będąc w ośrodku pacjent tworzy również plan leczenia. Jest to zespół obszarów, nad którymi pacjent ma pracować w trakcie leczenia. Taki plan jest samodzielny dziełem pacjenta, który pod kontrolą terapeuty dochodzi do tego, nad jakimi obszarami chce pracować³ (por. M. Kooyman, 2002).

Terapia grupowa

Na terapię grupową w ośrodku składają się: Społeczność Terapeutyczna i spotkania etapowe. Społeczność Terapeutyczna pomaga zmieniać indywidualny styl życia człowieka dzięki grupie ludzi z podobnymi problemami. Pacjenci leczący się w Społeczności Terapeutycznej praktycznie wszystko robią wspólnie i to pomaga im samym i ich kolegom. W opisywanej formie terapii występuje hierarchia, która oczywiście ma swoje określone zasady moralne i etyczne. Są także stosowane sankcje i kary, daje się przywileje i przyznaje wyższe statusy – jest to także element osobistego rozwoju oraz wychodzenia z nałogu. Bardzo ważne jest aby w społeczności jednostka integrowała się z grupą, gdyż przygotowuje to leczonego do późniejszej integracji z członkami prawdziwego społeczeństwa (por. Kerr za: Kooyman, 2001). Społeczność terapeutyczna często jest postrzegana nie jako placówka lecznicza, tylko jak szkoła. Jednak nabywanie wiedzy nie polega na studiowaniu książek. Pacjent w ośrodku uczy się samego siebie, uczy się życia zgodnego z zasadami moralnymi i obyczajowymi,

szacunku dla drugiego człowieka. (por. G. De Leon, 2003). Społeczność terapeutyczna jest również postrzegana jako dom, w którym znajduje się jedna wielka rodzina. Ta forma terapii ma na celu zastąpić podstawowe funkcje rodziny (por. G. De Leon, 2003).

Ostatnią formą terapii, którą chciałbym przedstawić, są spotkania etapowe. Jest to, jak już wyżej zostało przedstawione, rodzaj terapii grupowej. Jak wynika z powyższych rozważań, w ośrodku występuje pewnego rodzaju hierarchia. Pacjenci przechodzą przez różne etapy leczenia – od obserwatora po twórcę/*monarowca* (w różnych ośrodkach stosuje się te dwa terminy zamiennie). Pacjenci na każdym etapie borykają

się z innymi problemami. Dlatego też w ośrodkach tworzy się takie spotkania, podczas których pacjenci mogą poważnie przedyskutować problem w mniejszej grupie⁴.

Wykaz literatury

- | Kooyman M. (2001). *Społeczność terapeutyczna dla uzależnionych*. Warszawa: Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii;
- | De Leon G. (2003). *Społeczność terapeutyczna. Teoria, Model, Metoda*. Warszawa: Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii;

Wykaz stron internetowych

- | <http://www.monar.org/co-robimy/dzialania-terapeutyczne-i-pomostowe/> (dostęp 12.01.2023 r.)
- | <http://www.monar.org/o-nas/historia/> (dostęp 20.01.2023 r.)

3 Informacje po części uzyskane na drodze wywiadu z osobą pracującą w ośrodku MONAR.

4 Informacje uzyskane na drodze wywiadu osobą, która przeżyła terapię i pracuje w ośrodku.